

**Eesti
Õpilasesinduste
Liit**

Karjääriõpe

Seisukoht

Sissejuhatus

Eestis muudeti 2010. aastal üldhariduskoolide riiklikke õppekavasid ning selle raames võeti vastu karjääriõpetus, kui valikaine. Samuti muutusid karjäärialased teadmised olulisteks läbivateks teemadeks, mis tuleb põhikooli ning gümnaasiumi jooksul omandada. Karjääriõpetust käsitletakse kui õppeainet või valdkonda, mille eesmärk on toetada õpilaste eneseanalüüsi ning teadlike haridus- ja karjäärivalikute tegemist.

On aga ilmselge asjaolu, et karjääriõpetuse pakkumine koolides on siiski kesine või isegi olematu. Arvestades selle tähtsust üldhariduskoolide õpilastele, on karjääriõppe kvaliteedi arendamine hädavajalik. Seetõttu on Eesti Õpilasesinduste Liit uuendanud karjääriõppe seisukohta, et tuua välja oma nägemused lahendustest ajakohastele probleemidele seoses karjääriõpetusega nii põhikoolides kui ka gümnaasiumites.

Kvaliteetse karjääriõppe pakkumine on oluline, et kooliõpilastel kujuneks välja kindlam nägemus oma tulevikust ning karjäärialastest plaanidest. Karjääriõpetus peab andma õpilasele eeldused tööturul toimetulekuks. Samuti on oluline, et õpilastel oleks peale kooliastme lõppu olemas plaan edasiõppimiseks, kas siis gümnaasiumis, kutsekoolis või kõrgkoolis.

Käesolev seisukoht võeti esmalt vastu EÕEL-i 24. üldkoosolekul. 2024. aastal, 51. üldkoosolekul uuendati seisukohta. Käesolevast dokumendist on leitavad Eesti Õpilasesinduste Liidu seisukohad, mis puudutavad karjääriõpetust, selle formaati ja kvaliteeti.

Seisukohad

- 1. Karjääriõpe on oluline tööriist õpilase oskuste ja tugevuste kaardistamiseks ning nende pinnalt olemasolevate õppe- ja karjäärivõimaluste analüüsimiseks.** Karjääriõpe on tähtis osa üldharidusest ning seda peaks rakendama õpilaste toetamiseks tema tulevikuvalikute tegemisel. Hetkel on selle kvaliteet mitmetes koolides kesine või puudulik. Karjääriõppe rakendamine arendaks suuresti õpilaste teadlikkust karjääriteadmiste osas ning seeläbi aitab planeerida edasisi õpinguid või tööelu.
- 2. Õpilase eduka karjääri- ja õppetee kujundamise toetamine peab olema oluline eesmärk põhi- ja gümnaasiumihariduse juures ning seejuures peab olema kvaliteetse karjääriõpetuse pakkumine läbivalt prioriteediks.** Karjääriõppe pakkumine nii põhikoolides kui ka gümnaasiumites on hädavajalik õpilastele karjäärilaste teadmiste edasiandmiseks. III kooliastme lõpetamisel peab õpilasel olema kindlustunne ning teadlikkus oma tulevaste karjääri- või õpivalikute osas. Karjääriteadmiste arendamine peab olema prioriteet läbi kõigi kooliastmete. Karjääriõpetuse pakkumine peaks toimuma koostöös erinevate valdkondade spetsialistidega (nt tööandjad, ettevõtjad), et anda õpilastele reaalne ülevaade töömaailmast.
- 3. Igas koolis peab olema professionaalne karjäärikoordinaator või vastavate pädevustega koolitöötaja.** Igas koolis peab töötama karjäärikoordinaatori pädevusega isik, kes oleks võimeline õpilasi nõustama ning andma neile konstruktiivset tagasisidet oma tulevikuplaanide osas. Ta peab olema õpilastele kättesaadav ning sealjuures pädev andmaks head nõu karjääri planeerimiseks.
- 4. Karjääriõppes tuleb rakendada mitteeristavat hindamist (A/MA), kuid sealjuures anda kirjelduste näol õpilastele konstruktiivset tagasisidet tulevaste õppe- ja karjäärivalikute osas.** Õppeaines antav tagasiside võib olla nii kirjalik kui ka suuline. Õppetundide fookus peaks olema pigem sisul, kui hindel.

Oluline on, et õpilane oleks pärast kursuse lõppu teadlikum oma võimetest ja võimalustest ning piisavalt informeeritud leidmaks vajadusel iseseisvalt karjäärialast lisainformatsiooni.

5. Karjääriõpetus peab sisult olema õpilasele võimalikult informatiivne ning olema suunatud praktilistele tegevustele tulevase karjäärialaste teadmiste, kogemuste ja oskuste omandamiseks. Karjääriõppe tundide raames antavate ülesannete põhieesmärk on pakkuda õpilastele kindlustunnet tulevase karjääri planeerimise osas ning omandada vajalikud tööriistad ja teadmised nende plaanide läbiviimiseks. Erinevad ülesanded õpitulemuste saavutamiseks on:

- CV koostamine.
- Motivatsioonikirja koostamine.
- Internetist tööturgu ja haridusasutusi puudutava teabe otsimine.
- Isikliku karjääriplaani koostamine (õpetaja juhendamisel).
- Rollimängus või simulatsioonis osalemine väljaspool kooli (nt tööintervjuu ja ettevõtte loomine).
- Asjakohaste terminite tundmise kohta käiva testi läbimine.
- Töövarjutamine
- Õpimapi koostamine.
- Õpimapi/referaadi kaitsmine.
- Referaadi koostamine ettevõtte või haridusasutuse kohta lähtuvalt õpilase isiklikest huvidest.
- Kõrgkoolide lahtiste uste päevade külastamine ja loengu vabakuulamine.
- Ameti või eriala põhise intervjuu läbiviimine (nt üliõpilase või huvitava elukutse esindajaga).
- Väitlusel osalemine, teemadeks näiteks haridus, tööturg.
- Tunnis täidetavate küsimustike täitmine.

- Persoonilooga ehk eduka inimese biograafiaga tutvumine esitlus klassi ees.
 - Tutvumine eelkutseõppealaste õppimisvõimalustega kutsehariduskeskuses ja osalemine eelkutseõppes.
 - Ettevõtte või haridusasutuse külastamine.
 - Loovharjutus (nt kollaažid, karjääripäike, minu elu raamat).
6. **Karjääriõpetus võiks julgustada õppijat tegema isiklike lisasamme oma karjäärialaste teadmiste, oskuste ja kogemuste arendamiseks.** Lisaks koolis pakutavale karjääriõpetusele, on õpilasel võimalik täiendada enda teadmisi iseseisvalt. Seda saab saavutada näiteks sooritades soovitud ametikohal praktikat, tehes täiendavat koostööd karjäärinõustajaga või tehes ülalmainitud karjääriõppe tegevusi süvendatult. Kõik need tegevused annavad täiendavat kogemust spetsiifiliste valdkondade osas ning aitavad kaasa õpilase teadlikkusele oma tuleviku osas.
7. **Karjääriõpetuse raames peab õpilastele tutvustama kutsekoole kui adekvaatse ning usaldusväärse valikuna.** Kutsehariduse alavääristamine õppevalikuna on olnud läbiv probleem alates nõukogude ajast. Selle stereotüübi lõhkumiseks peavad karjäärinõustajad tutvustama õpilastele kutsekoole võrdväärse valikuna gümnaasiumitele. Kutsekoolide tutvustamise eesmärgi täitmiseks toetame eelkutseõpet kui põhihariduse juurde kuuluvat programmi algtasemel kutseteadmiste edasiandmiseks.
8. **Karjääriõpetuse juures tuleb anda õpilasele teadmised võimalustest enda täiendavaks arendamiseks karjäärikeskustes, mis pakuvad nõustamisi ning valmistavad ette õpilast edasi õppimiseks või tööturule sisenemiseks.** Töötukassa karjäärikeskused asuvad igas maakonnas ning igal õpilasel on võimalus seal enda teadmisi täiendada. Karjääriõpetus peab julgustama õpilasi seda ka tegema.
9. **Kohustuslik töövarjupäev peaks olema osa karjääriõpetuse õppekavast.** Töövarjupäev avardab õpilase silmaringi valitud ameti osas